

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Керезваса Івана Анатолійовича

"Управління інноваційним розвитком підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків", яку подано на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка (галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки")

Актуальність теми дослідження

Соціально-економічні зміни в Україні та світі формують нові, специфічні умови функціонування промислових підприємств, що характеризуються високим рівнем нестійкості та невизначеності, що каталізує суттєве зростання інтересу до досліджень проблем ризик-менеджменту в різних сферах підприємницької діяльності. Кардинальні зміни в соціально-економічному середовищі зумовили нові правила функціонування суб'єктів господарювання та привнесли до діяльності підприємств необхідність управління новими факторами ризику. Виробники зіткнулися з необхідністю здійснювати підприємницьку діяльність в умовах інформаційної невизначеності, нестійкості економічного середовища, повсюдної неоднозначності та мінливості законодавства. У нашій країні джерелами ризику стають не тільки непрогнозованість та непередбачуваність ринкової кон'юнктури, попиту та пропозиції, цін, переваг та платоспроможності споживачів, але й непослідовність і, найчастіше, суперечливість дій органів державної та місцевої влади щодо встановлення правових норм для підприємництва. У ситуації ринкової конкуренції аналіз, оцінка та управління ризикостійкості промислових підприємств набуває самостійного теоретичного та прикладного значення. Рішення цієї проблеми стосовно умов функціонування промислових підприємств вимагає додаткового системно-цільового осмислення як світового, так і державного досвіду.

Зазначене актуалізує необхідність розробки науково обґрунтованої

методики управління інноваційним розвитком підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків. Тому тема дисертаційної роботи Керезваса Івана Анатолійовича, яку присвячено подальшому розвитку теоретичних положень та розробці прикладних аспектів управління інноваційним розвитком підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків, є актуальною.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами та темами

Дослідження Керезваса Івана Анатолійовича виконувалося відповідно до плану наукових досліджень Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Під час виконання дослідження на тему «Інноваційні стратегії управління бізнес-процесами суб'єктів підприємництва» (номер державної реєстрації № 0121U109191, 20121-2025 рр.) автором розроблено комплексну модель для подолання незбалансованості та підвищення результативності інновацій, що впроваджуються.

Оцінка достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Детальний аналіз змісту дисертації, ознайомлення з публікаціями дисертанта у наукових виданнях дав можливість зробити такі висновки.

Дисертаційна робота виконана на актуальну тему. Положення роботи є змістовними і несуперечливими. Висновки дисертаційної роботи є обґрунтованими, вони пройшли апробацію на промислових підприємствах та обговорені на наукових конференціях.

Основою виконання теоретичних і практичних задач дисертаційної роботи послуговували сучасні фундаментальні положення теорій регіонального менеджменту в галузі розвитку продуктивних сил та регіональної економіки. Теоретичною основою дослідження послуговували фундаментальні положення та наукові праці вітчизняних і закордонних учених. Інформаційною базою роботи послуговували дані державної служби статистики України, інформаційні ресурси промислових підприємств, загальнодержавні та регіональні документи. Автором

проаналізовано значний обсяг вітчизняних та іноземних наукових досліджень, що дозволило окреслити сучасний стан проблеми та ґрунтовно підійти до розв'язання визначених у дисертаційній роботі завдань. Це надало можливість забезпечити достатній теоретичний ступінь обґрунтованості положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи з теоретичної та методичної точки зору.

Надійність, достовірність та вірогідність отриманих результатів дисертаційної роботи підтвержені аналізом об'єктивних даних щодо управління промисловими ризиками при інноваційному розвитку підприємств регіону, застосуванням методів діагностики ефективності інноваційної діяльності, вибором за результатами діагностики пріоритетних областей впливу ризикостійкості, апробацією результатів роботи на промислових підприємствах. Результати наукового дослідження здобувача також упроваджено в освітній процес Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Обґрунтованість наукових результатів підтверджується використанням в дослідженні таких методів (діалектичний, системний, логічний та історичний методи наукового пізнання, структурно-логічний, історико-логічний, наукової абстракції, аналізу й синтезу, систематизації та класифікації, економіко-статистичного та порівняльного аналізу, кореляційно-регресійного аналізу, системно-структурного аналізу і моделювання, комплексного емпірико-прикладного аналізу).

Зміст дисертації відповідає її темі, засвідчує досягнення поставленої мети та розв'язання побудованих у логічній послідовності завдань.

Слід відзначити, що значна частина таблиць і рисунків, які наведені в дисертації, є авторською розробкою, що підвищує загальну цінність дослідження та свідчить про високий рівень самостійної роботи здобувача у процесі підготовки дисертації.

Робота написана державною мовою. Стель викладення матеріалів у дисертації відповідає вимогам до наукових робіт такого рівня, характеризується науковістю, обґрунтованістю, системністю, логічністю та послідовністю.

Дисертаційна робота складається із трьох розділів, що логічно між собою пов'язані та розкривають теоретичні і практичні аспекти обраної проблематики, а також новизну пропонованих наукових положень.

У першому розділі «Теоретичні засади управління інноваційним розвитком підприємств регіону» здобувачем розглянуто сутність та базові поняття інноваційного розвитку підприємств регіону, досліджено управління ризиками при інноваційному розвитку підприємств регіону, визначено застосування системно-синергетичного підходу до управління інноваційною активністю підприємств регіону.

У другому розділі «Аналітичне забезпечення інноваційного розвитку підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків» розглянуто застосування системно-синергетичного підходу до управління інноваційною активністю підприємств регіону, досліджено методичне забезпечення управління промисловими ризиками на підприємствах регіону, проведено аналіз впливу промислового ризику на інноваційний розвиток підприємств регіону.

У третьому розділі «Управління інноваційними ризиками в інноваційному розвитку підприємств регіону» здобувачем було розглянуто використання методу оцінки виробничого потенціалу підприємств в умовах їх інноваційного розвитку, проведено моделювання управління промисловими ризиками при інноваційному розвитку підприємств регіону, оцінено ефективність управління ризиками інноваційного розвитку підприємств регіону.

Після третього розділу дисертаційної роботи викладені висновки, які відображають основні результати наукового дослідження.

Сукупність розглянутих обставин, проведений аналіз положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що вони є достовірними та обґрунтованими, дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею, що виконана автором самостійно.

Наукова новизна висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

За результатами вирішення поставленої мети й завдань дослідження щодо

управління інноваційним розвитком підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків у дисертаційній роботі досягнуто сукупність результатів, яким притаманна певна наукова новизна.

Дисертаційна робота представляє собою повне, обґрунтоване та логічно побудоване вирішення поставленого науково-практичного завдання щодо управління інноваційним розвитком підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків. Головним результатом дослідження є розроблені теоретичні й методичні положення оцінки для управління інноваційним розвитком промислових підприємств.

Основні результати дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, полягають у такому.

Автором удосконалено науково-методичний підхід до виділення стадій інноваційної діяльності, виходячи з особливостей її реалізації в сучасних умовах, які, на відміну від розроблених, ураховують подвійну природу інноваційних змін як імпульсу якісного розвитку системи та джерела виникнення обурень та зростання ентропії, що активізує інноваційну діяльність та дестабілізує стійкість інноваційного розвитку, що долається у процесі управління.

Дисертантом удосконалено модель інноваційних промислових ризиків господарської системи, яка, на відміну від існуючих, містить регулятор інноваційної діяльності (зміна стану функціональної живучості), що дозволить реалізувати новий підхід в управлінні інноваційною діяльністю на основі узгодженого та збалансованого інноваційного розвитку виробничого потенціалу.

Автором уточнено методологію дослідження інноваційної діяльності господарських систем, що відрізняється від існуючих реалізацією системно-синергетичного підходу та доповнена структурними аспектами на основі концепції управління інноваційними промисловими ризиками, що дозволило виявити особливості управління інноваційною діяльністю (збалансованість та узгодженість управлінських впливів у системі, інноваційність до динаміки зовнішнього середовища, що прискорюється, адресний характер управлінських заходів, унікальність, що враховує внутрішній стан конкретного підприємства

регіону).

У роботі автором розроблено стратегічний підхід до управління ризиками, в якому, на відміну від існуючих, визначено місце та роль ризик-менеджменту в загальній системі управління на підприємствах регіону та виділено нові елементи, що вплине на реалізацію стратегії та досягнення цілей підприємства.

Дисертантом розвинуто аналітичний підхід до оцінювання інноваційних проєктів, який доповнено визначенням шкоди від уповільнення чи призупинення інноваційної діяльності в умовах настання обурювальних дій, що дозволить підвищити ефективність управління інноваційними промисловими ризиками підприємств регіону.

Теоретичні положення, які викладено дисертантом у роботі, дозволили сформулювати сукупність цікавих результатів щодо управління інноваційним розвитком підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків. Таким результатам притаманна наукова новизна та практична значущість, вони характеризуються повнотою та обґрунтованістю.

Отже, проведений аналіз положень наукової новизни дозволяє встановити, що такі положення відповідають чинним вимогам, які висуваються до дисертаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії.

Теоретичне та практичне значення роботи, використання результатів дослідження

Розробки та пропозиції дисертаційної роботи Керезваса Івана Анатолійовича є вагомим внеском у теорію і практику регіонального менеджменту та регіональної економіки. Наукова цінність результатів дослідження полягає у створенні теоретичного підґрунтя щодо вдосконалення і розробки підходів, напрямів і механізмів управління інноваційного розвитку підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків.

Одержані результати та практичні рекомендації становлять методичну основу управління інноваційним розвитком підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків. До результатів, що мають найбільше практичне

значення, належать: методичний інструментарій комплексного оцінювання ризик-менеджменту; комплексна модель для подолання незбалансованості та підвищення результативності інновацій, що впроваджуються; комплекс управлінських заходів підвищення ефективності управління інноваційними промисловими ризиками підприємств регіону.

Публікації основних результатів дослідження

Основні результати дослідження опубліковані у 12 наукових працях, серед яких 6 статей – у наукових фахових виданнях, 1 стаття – у виданні, що індексується в наукометричних базах Scopus та Web of Science, 5 публікацій – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 7,1 д.а., з яких особисто здобувачеві належать 4,9 д.а. Опубліковані праці відображають зміст дисертації. Кількість та обсяг друкованих праць дають авторові право на публічний захист дисертації. У роботах, опублікованих у співавторстві, зазначено особистий внесок здобувача.

Положення дисертаційного дослідження, які складають наукову новизну, повністю висвітлені в наукових спеціалізованих виданнях та обговорені на науково-практичних конференціях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ті ідеї та положення, що отримані автором особисто.

Академічна доброчесність

Дисертація Керезваса Івана Анатолійовича характеризується як самостійна, авторська робота та не порушує норм законодавства про захист авторського права; порушення здобувачем академічної доброчесності не виявлено; дисертація містить посилання на джерела інформації за кожним випадком використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.

Дискусійні положення та зауваження до роботи

Відзначаючи достатньо високий рівень розробок щодо визначення

управління інноваційного розвитку підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків, слід зауважити, що не всі положення роботи є завершеними, до того ж у роботі є недоліки, упущення та неточності. Основні з них зводяться до такого.

1. Недостатньо обґрунтованою, на наш погляд, є запропонована схема стратегічного планування з урахуванням ризиків (підрозділ 2.1), не зрозуміло чому саме ці етапи є стратегічними. Чи це зумовлено їхньою важливістю для управління інноваційним розвитком підприємств регіону, чи може іншими підставами?

2. На нашу думку, більше уваги слід було приділити розгляду конкретних інструментів аналізу промислових ризиків та стійкості в контексті управління інноваційним розвитком підприємства (підрозділ 2.3). Не зрозуміло, чому автор звертає увагу лише на їх опис, а не конкретизує їх зміст та відповідні показники, які в них застосовуються.

3. Значна кількість запропонованих автором наукових результатів, на жаль, не підкріплюється конкретними кількісними розрахунками для визначення економічного ефекту від розширеної концепції інноваційних ризиків стосовно стадій інноваційного процесу виробничо-господарських систем. Усе зазначене не надає можливості для ідентифікації можливих стадій інноваційного процесу під час упровадження пропозицій автора в діяльність підприємств.

4. Не достатньо зрозуміло чому в підрозділі 3.2 дисертації автор акцентує увагу на моделюванні управління промисловими ризиками при інноваційному розвитку підприємств регіону, адже це є лише окремим напрямом організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку регіону. Більш цікавим було б розробити конкретні інструменти та способи організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку регіону на підставі оцінювання впливу його економічної ризикостійкості.

5. Одним із недоліків, що стосується побудови структури дисертаційної роботи, є нерівноцінне наповнення окремих параграфів.

Наведені зауваження не зменшують загальну позитивну оцінку

дисертаційної роботи та висвітлених у ній результатів.

Висновки та загальна оцінка дисертації, її відповідність існуючим вимогам

У цілому дисертаційна робота Керезваса Івана Анатолійовича є завершеною кваліфікаційною науковою працею. Наукові положення дисертаційної роботи викладено конкретно, логічно, висновки й рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень проблеми.

Зміст дисертаційної роботи та вибрана тема дослідження відповідають спеціальності 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»). Стиль викладання положень і результатів дисертації відповідає нормам наукового стилю. Оформлення результатів проведеного дослідження здійснено відповідно до існуючих вимог.

За результатами аналізу дисертаційної роботи на підставі змісту відгуку вважаю, що дисертаційна робота Керезваса Івана Анатолійовича «Управління інноваційним розвитком підприємств регіону з урахуванням їх промислових ризиків» за рівнем наукової новизни отриманих результатів, практичною значущістю таких результатів, якістю проведених досліджень та стилем викладання положень роботи відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та основними положеннями «Вимог до оформлення дисертації» (затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та управління Черкаського державного технологічного університету,
Міністерства освіти і науки України

Чесний секретар
ЧОТУ

Руслан МАНН